

JAAROVERZICHT EN VERSLAG

van het gevoerde beleid van de Stichting Molens Binnenmaas

2017

Stichting Molens Binnenmaas

Jaaroverzicht 2017

Inhoudsopgave

Voorwoord	3
Visie, doelstelling en beleid	4
Onderhoud, veiligheid en restauratie	5
De molenbiotoop	6
Deelbare roeden	7
Contacten met Gemeente Korendijk	7
Verbreding van het draagvlak	8
Restauratie korenmolen De Goede Hoop	8
Overige activiteiten	9
Molenaars, vrijwilligers en overige wetenswaardigheden	10
Bestuur	12
Financieel overzicht 2017	12
Bijlage 1. Overzicht vrijwilligers per 31 december 2017	13
Bijlage 2. De molens en hun bijzonderheden	14

Stichting Molens Binnenmaas

Opgericht	:	13 december 1991
Adres	:	Postbus 5455, 3299 ZH Maasdam
Bankrekening	:	NL95 RABO 0354334689
Inschrijving handelsregister KvK	:	41120950
ANBI-instelling	:	per 1.1.2008 ANBI-instelling
Website	:	www.molensbinnenmaas.nl

Voorwoord

Voor de Stichting Molens Binnenmaas was het jaar 2017 een jaar met veel gebeurtenissen, op enkele waarvan wij in dit verslag nader ingaan.

Wij noemen in de eerste plaats het afscheid van Hans Wybenga die vanaf 2007 tot eind dit jaar - dus ruim 10 jaar - de Stichting Molens Binnenmaas eerst als voorzitter en de laatste twee jaar als bestuurslid heeft gediend. Voor diens vele werk dat hij nauwgezet verrichtte, zijn wij hem zeer erkentelijk. Deze dank gaat ook uit naar Isaac Batenburg die tot eind als vrijwilliger aan onze stichting was verbonden en zich met zaken als veiligheid in en rondom de molens bezighield. Gelukkig is de bestaande vacature, die eind 2016 ontstond, begin 2017 vervuld door de benoeming van Nico Mouthaan, die vanaf eind 2017 tevens de functie van vice-voorzitter vervult.

In het kader van de zakelijke aangelegenheden rondom de molens noemen we de restauratiewerkzaamheden van De Goede Hoop te Mijsheerenland waarmee begin 2017 werd begonnen en die uiterlijk medio 2018 worden afgerond. Op het eerste gezicht is de molen weer voorzien van roeden en een hekwerk. In 2018 worden nog aanvullende werkzaamheden aan deze molen uitgevoerd, mede dankzij de extra toezeggingen van diverse sponsors. Datzelfde geldt voor uit te voeren restauratiewerkzaamheden aan koren-molen 't Vliegend Hert te 's-Gravendeel. Wij verwachten daarvoor de financiële middelen rond te krijgen, zodat in 2018 met dit werk kan worden begonnen.

Ook zijn er in 2017 verschillende voortgangsbesprekingen geweest met een vertegenwoordiging van de Gemeente Korendijk, die jaren geleden te kennen gaf de molens te Goudswaard en Piershil aan onze Stichting te willen overdragen.

Verder is in 2017 veel aandacht besteed aan de ontwikkelingen rondom de deelbare roeden. Onze stichting werd hiermee ook geconfronteerd, met als gevolg dat sinds begin 2017 een verbod geldt op het draaien en malen van de molens van het Molencomplex Goidschalxoord te Heinenoord en korenmolens De Hoop te Maasdam.

In het bestuur is het afgelopen jaar veel aandacht besteed aan het opstellen van onderhoudsprogramma's, zodat het door de overheid beschikbare geld voor instandhouding van de molens op een juiste wijze wordt besteed aan de molens.

Voorts heeft het bestuur zich beziggehouden met de molenbiotoop, waarbij de Werkgroep Molenbiotoop Hoeksche Waard een belangrijke rol speelt. *'Molens moeten draaien en malen'*, is al vele jaren de slogan. Dat betekent dat moleneigenaren samen met molenaars de belangrijke taak hebben om deze wens zo goed mogelijk te realiseren. Om de aandacht voor deze problematiek voor alle partijen nog beter in beeld te krijgen, is er door een beleidsmedewerker van de Gemeente Binnenmaas een tool ontwikkeld waarmee we in 2018 alle aspecten van de biotoop kunnen overzien, zodat een verantwoorde molenbiotoop kan worden gerealiseerd.

Onze stichting is de Gemeente Binnenmaas, die ons werk zoveel mogelijk probeert te faciliteren, veel dank verschuldigd voor de aandacht die zij aan onze stichting besteedt en de financiële middelen die zij het afgelopen jaar beschikbaar heeft gesteld.

Om de interesse voor onze molens bij het publiek te vergroten, worden alle gelegenheden daarvoor benut, zoals Nationale Molendag, Tour Langs de Boer, Open Monumentendag en de Hoeksche Waardse Molendag. Dat alles naast de reguliere openingstijden van de molens. Uit alles blijkt dat de belangstelling van de inwoners voor het in standhouden van de molens toeneemt. De formule "Stichting Vrienden van demolen" slaat aan. De goede resultaten hiervan voor de molens te Heinenoord en Westmaas, waren voor de molenaar van De Goede Hoop te Mijsheerenland aanleiding hiermee het afgelopen jaar te starten, terwijl ook de molenaar van De Lelie te Puttershoek hiermee in 2018 een begin zal maken. Al het werk, om onze molens in stand te houden en deze te laten functioneren voor het doel waarvoor ze destijds gebouwd zijn, gebeurt geheel **belangeloos** door veel vrijwilligers. Dat zijn molenaars, nevenmolenaars, andere personen die op de molen werkzaam zijn en de bestuursleden van de Stichting Molens Binnenmaas. Wij hopen ingaande 2018 nieuwe bestuursleden te kunnen aantrekken die de opgevacanteerde plaats van hun voorgangers innemen en zich met hart en ziel aan het werk van de Stichting Molens Binnenmaas willen wijden.

Iedereen die ons het afgelopen jaar terzijde heeft gestaan, zijn wij hiervoor erkentelijk. Wij spreken de wens uit dat we ook in 2018 van diezelfde inzet en enthousiasme verzekerd mogen zijn. Namens het bestuur van de Stichting Molens Binnenmaas,

Jan Booden, voorzitter
Rook Belder, secretaris

Visie, doelstelling en beleid

Visie

Toen de molens vanaf de jaren zestig van de vorige eeuw niet meer gebruikt werden voor het doel waarvoor ze gebouwd waren, dreigden de molens in verval te raken. Want wanneer de molen draait en maalt, levert dat slijtage op, maar wanneer de molen stil staat, is de slijtage nog groter. Omdat de molenaar zijn inkomen niet meer zoals gebruikelijk met het malen kon verdienen, verliet hij met zijn gezin de molen en ging op zoek naar ander werk. De molen ging vaak over naar een andere eigenaar. Meestal was dat de burgerlijke gemeente die de zorg voor zo'n molen kreeg. Omdat er diverse mensen onder de indruk zijn van het majestueuze bouwwerk dat een molen is, sloegen de handen ineen om er voor te zorgen dat in hun dorp de molen, die voor de dorpsgemeenschap beeldbepalend is, functioneel blijft. Zo zijn er in ons land veel stichtingen gevormd die molens in eigendom en in beheer hebben.

Ongetwijfeld zullen de initiatiefnemers van de huidige Stichting Molens Binnenmaas dat ook gedacht hebben toen zij op 13 december 1991 de Stichting Molens Binnenmaas (SMB) oprichtten. Want vanaf dat moment zet SMB zich in voor het behoud van de molens in de gemeente Binnenmaas. Naast het regelmatig laten draaien en onderhouden van de molens, richt de stichting zich ook op het verzamelen van historische gegevens en het stimuleren van de belangstelling voor dit bijzonder stukje cultureel erfgoed. Daarnaast draagt de SMB zorg voor de instandhouding van het molenaarsambacht.

Doelstelling

De SMB stelt zich volgens haar statuten ten doel: het bevorderen van de instandhouding van de windmolens in de gemeente Binnenmaas. Volgens haar statuten tracht zij dit doel te bereiken door:

- het bedrijfsklaar maken, onderhouden en exploiteren van de molens;
- het beheer van de molens;
- het verzamelen van historische gegevens over deze objecten;
- het stimuleren van de belangstelling voor de molens;

- het aanwijzen en begeleiden van de vrijwillige molenaars;
- de coördinatie van alle molenactiviteiten en de beleidsvoering daarvan;
- het in eigendom verkrijgen van alle binnen het grondgebied gelegen molens.

Deze doelstelling is ook voor het huidige bestuur de basis voor het te voeren beleid. Het (laten) verrichten van onderhoud binnen de beschikbare middelen aan alle molens heeft dan ook de hoogste prioriteit. Het beste bewijs daarvan is de korenmolen De Goede Hoop te Mijnsheerenland. Voor deze molen beperkte het onderhoud zich voorshands uitsluitend tot conservering. Maar omdat de biotoop rondom deze molen de afgelopen periode aanzienlijk is verbeterd, is in 2016 het plan opgesteld om ook deze molen weer draaivaardig te maken. En door velerlei inspanning kan de molen sinds eind 2017 weer draaien.

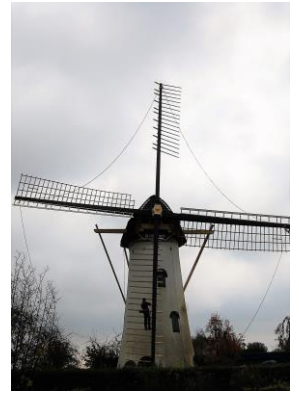
Beleid

Het gaat de Stichting Molens Binnenmaas om:

- de molens in de Gemeente Binnenmaas in stand en in bedrijf te houden;
- informatie te verstrekken over de molens;
- het verhaal te vertellen van de mensen die er vroeger mee werkten en/of in woonden; en
- draagvlak te zoeken bij de inwoners om de interesse voor het behoud en in gebruik houden van deze molens te bevorderen.

Om dat te realiseren, vraagt veel tijd en energie. Een belangrijk aspect is, rekening houdend met de regelgeving, de *veiligheid* van de molens. Dat betekent dat de molens bouwtechnisch gezien in goede staat moeten zijn en blijven. Voorts moet er voortdurend aandacht zijn voor de veiligheid en de gezondheid van molenaars, vrijwilligers, bezoekers, omwonenden en de directe omgeving van de molen.

Daarom moet er gerestaureerd en gerepareerd worden en dienen er veiligheidsinspecties gehouden te worden en zo nodig maatregelen worden getroffen. Ook al doen we dat sober en

doelmatig, en bovendien veel in eigen beheer, het kost geld, soms heel veel geld!

Rol van de overheid

De overheid biedt daarbij een helpende hand in de vorm van het verstrekken van beperkte instandhoudingsubsidies. Deze instandhoudingsubsidies, die weliswaar een zekere basis vormen, zijn niet toereikend aangezien er soms fors gerestaureerd moet worden. Dankzij de medewerking van verschillende landelijke en regionale fondsen komt er extra geld binnen, zodat een geplande restauratie vaak toch kan worden gerealiseerd. De overheid heeft zich in het verleden altijd royaal opgesteld wanneer het gaat om het in stand

houden van het cultureel erfgoed in ons land. Door die houding van de overheid kunnen wij de molens in stand houden. Maar de laatste jaren is er een ontwikkeling gaande waaruit kan worden afgeleid dat het niet meer vanzelfsprekend is dat de overheid zich in diezelfde mate blijft inspannen voor het behoud van ons cultureel erfgoed. Een dergelijke wijziging zal ongetwijfeld gevolgen hebben voor de kwaliteit van de huidige molens.

Ons bestuur maakt zich hierover ernstige zorgen, want minder financiën leidt onherroepelijk tot verval van de molens, waarvoor velen in ons land zich hebben ingezet en zich nog met hart en ziel blijven inzetten.

Onderhoud, veiligheid en restauratie

Onderhoud

Ook dit jaar is veel tijd en energie gestoken in het onderhoud van onze molens. Dat gebeurt op basis van een eerder door Erfgoed Advies Groen B.V. uit Montfoort opgesteld prioriteitenoverzicht. Ook voor de komende jaren zal op basis van deze prioriteitsstelling, aan de hand van de BRIM-specificaties en de beschikbare middelen, geselecteerd worden welk periodiek onderhoud uitgevoerd kan worden. De prioriteitenlijst zal worden opgesteld door het bestuurslid dat dit werk in portefeuille heeft, in overleg met de molenaars.

Veiligheidszaken

Ook in het afgelopen jaar is extra aandacht besteed aan de veiligheid op en rondom de molens. In 2015 is een begin gemaakt met het programma om de RI&E (Risico, Inventarisatie & Evaluatie) van de molens te actualiseren. Op basis daarvan wordt er een Plan van Aanpak gemaakt dat aangeeft op welke onderdelen veranderingen en/of verbeteringen aangebracht moeten worden. Wanneer het Plan van Aanpak gereed is, worden deze stukken door de molenaar en het bestuur van onze stichting getekend. Een exemplaar van de RI&E en het Plan van Aanpak, alsmede de daarop betrekking hebbende bijlagen, zullen als onderdeel van de vaste inventaris van de molen altijd beschikbaar zijn

voor o.a. de betreffende overheidsinstanties, de molenaars en de bestuursleden van de Stichting Molens Binnenmaas.

Het afgelopen jaar is het werk rond de RI&E op alle molens afgerond, maar daarmee is de kous niet af. RI&E is eigenlijk een doorlopend proces. Jaarlijks dienen alle zaken langs te worden gelopen en ook jaarlijks moet bekeken worden of er nieuwe inzichten zijn. Het komend jaar zal bijvoorbeeld informatie uit de molenwereld te verwachten zijn over de afscherming van het gevlucht. Deze informatie moet de molenaars en onze stichting houvast bieden bij het organiseren van die afscherming. Ongevallen in en rond molens de achterliggende jaren zijn het beste bewijs dat zorg voor de veiligheid op en rondom de molen de hoogste prioriteit moet hebben. Vandaar dus dat naast de algehele veiligheid de RI&E onze voortdurende aandacht heeft. Daarom staat dit onderwerp voor iedere bestuursvergadering van de Stichting Molens Binnenmaas geagendeerd.

Restauratie De Goede Hoop

In het afgelopen verslagjaar hebben we een begin kunnen maken met de restauratiewerkzaamheden van de korenmolen De Goede Hoop te Mijsneerland. Deze molen is sinds enkele jaren niet meer

Verwijderen van de roeden van korenmol De Goede Hoop te Mijnsheerenland.

draaivaardig en in januari 2011 zijn om veiligheidsredenen de wieken ontdaan van het houten hekwerk. Dat moest gebeuren om te voorkomen dat losgeraakte delen een gevaar gingen vormen voor omwonenden en vrijwilligers. Destijds werd afgesproken de molen alleen te conserveren. Nu er de afgelopen jaren door omwonenden veel tijd en energie ingezet is om de molenbiotoop aanzienlijk te verbeteren, is besloten de molen weer operationeel te maken. Zoals het er nu naar gaat uitzien, zal de molen na de restauratie weer kunnen draaien. Om de molen ook maalvaardig te krijgen, zijn aanvullende restauratiewerkzaamheden noodzakelijk.

In 2016 besloot SMB mee te dingen naar de Molenprijs 2016 die georganiseerd werd door de Vereniging De Hollandsche Molen in nauwe samenwerking met de BankGiroLoterij. Ondanks alle middelen die SMB en vele honderden mensen hebben ingezet om voor de Molenprijs 2016, die

goed was voor € 50.000, in aanmerking te komen, moest De Goede Hoop het met 229 stemmen minder afleggen tegen nummer één, die met 6.853 stemmen € 50.000 in de wacht sleepte. De Goede Hoop scoorde met 6.624 stemmen de tweede prijs die goed was voor € 6.624.

Aangezien daardoor de restauratiebegroting van deze molen een tekort van rond € 43.000 aangaf, moest het bestuur naar andere middelen en mogelijkheden uitzien. Die hulp kwam van de Gemeente Binnenmaas, want de raad besloot eind 2017 op voorstel van met name de CDA fractie het College van Burgemeester en Wethouders te adviseren een bedrag van € 43.000 toe te zeggen, waarmee de financiering rond was.

In februari 2017 zijn de roeden uit de molen verwijderd en naar de restauratiewerkplaats van de firma Vaags in Aalten gebracht. In het afgelopen najaar zijn de nieuwe roeden teruggeplaatst, waarna ook het hekwerk begin november werd aangebracht. Daarnaast worden o.a. de vloeren, trappen en de draaiende delen onder handen genomen, waarbij veel aandacht wordt besteed aan de veiligheid van vrijwilligers en bezoekers. Met een schilderbeurt van de romp en het houtwerk aan de buitenkant van de molen zal het project in de loop van 2018 worden afgerond.

De molenbiotoop

Onder Molenbiotoop wordt verstaan de vrije omgeving rondom de molen die nodig is, zodat de molen *kan functioneren*. Dat is de 'harde' voorwaarde om voor overheidssubsidie in aanmerking te komen. Wanneer hieraan niet wordt voldaan, zullen rijks- en provinciale overheden in beginsel geen restauratiesubsidie beschikbaar stellen.

Er zijn normen gesteld die bepalen welke obstakels in de omgeving van de molen aanvaardbaar zijn. Destijds heeft De Hollandsche Molen de z.g. 1:100 regel voor het landelijk gebied vastgesteld. Voor het stedelijk gebied geldt de 1:30 regel. Deze regel houdt in dat, uitgaande van de 1:100 regel, de eerste 100 meter van de molen obstakelvrij moet

zijn, terwijl elke volgende 100 meter een obstakel één meter per 100 meter hoger mag zijn en obstakels op meer dan 400 meter van de molen niet meer als hinderlijk worden beschouwd.

In de beleidsnota van de Gemeente Binnenmaas van enkele jaren geleden wordt vermeld dat de molenbiotoop moet worden verbeterd. Onze stichting streeft er naar dat alle molens het waarderingscijfer 4 krijgen, terwijl het uitgangspunt 5 moet zijn. Dat komt overigens ook het beste overeen met de wens en de visie van de rijksoverheid die in het kader van het beheer en exploitatie van molens terecht verlangt, dat molens zoveel mogelijk weer bedrijfsvaardig worden. Om dit hogere niveau te bereiken, moet veel aandacht

besteed worden aan de realisering van allerlei externe ontwikkelingen die de molenbiotoop bedreigen.

Het afgelopen jaar is in het kader van de molenbiotoop veel tijd en aandacht besteed aan 't Plan Koetsveld in Westmaas, de inmiddels gesloten scholen te Mijnsheerenland waarvoor nieuwbouw in de plaats komt, het bouwen van een bungalow in Mijnsheerenland en de nieuwbouw die wordt gepleegd op de locatie van 't Hoofd van Benthuizen te Puttershoek. Dat ook de gemeente Binnenmaas met ons meedenkt en meewerkt om de molenbiotoop voor alle partijen helder te krijgen, blijkt uit een presentatie van een ambtelijke vertegenwoordiging tijdens de onze bestuursvergadering in december 2017.

Tijdens die vergadering vond een presentatie plaats van een nieuwe software tool om de molenbiotoop goed in beeld te brengen. De demonstratie gaf een helder beeld over de buitenste ring rondom de molen (400 m. grens). Dit kan ook voor de kleinere ringen (100 of 200 m.) worden opgezet. In één oogopslag is dan duidelijk waar de grens ligt. De intentie van deze tool is om een bewustwordingsproces op gang te brengen bij degenen die vanuit hun werk in aanraking komen met de molenbiotoop.

Door middel van deze tool komt er meer duidelijkheid in de beheeraspecten die raakvlakken met de molenbiotoop hebben. Het bestuur van de SMB is erg blij met deze nieuwe tool en verwacht hiervoor veel belangstelling bij o.a. de Provincie Zuid-Holland en andere molenstichtingen.

De deelbare roeden

Moleneigenaren konden op vrijdag 7 april 2017 bij de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed terecht voor voorlichting over mogelijke gebreken aan hun molens ten gevolge van de deelbare roeden. Van de circa 1200 molens in Nederland zijn er 48 met zogenaamde deelbare molenroeden. Het blijkt dat er iets mis is met de constructie van deze roeden, waardoor niet met zekerheid is te zeggen of deze veilig is en de boutverbindingen goed blijven zitten. Om risico's te vermijden zijn deze 48 molens begin 2017 stilgezet.

Toegezegd werd dat er vanuit de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE) hard gewerkt zou worden om voor de Nationale Molendagen van 13 en 14 mei 2017 een gedegen advies te kunnen geven aan de gedupeerde eigenaren. Op dat moment zou ook duidelijk moeten zijn wat de kosten van vervanging zijn en op welke termijn daarmee gestart kan worden. Met de eigenaren is voorts besproken dat hun molens tot die tijd stil blijven staan.

Ook de Stichting Molens Binnenmaas heeft met dit probleem te maken. De twee korenmolens De Hoop te Maasdam en Goidschalxoord te

Heinenoord behoren tot de 48 molens met deelbare roeden die in het voorjaar van 2017 zijn stil gezet.

Veelvuldig overleg met de vereniging De Holland-sche Molen als intermediair leidde ertoe dat op 20 december 2017 de vaststellingsovereenkomst, in het kader van de vervanging van deze roeden, tussen RCE en SMB werd vastgesteld.

Verwacht wordt dat medio 2018 beide molens van nieuwe - en niet deelbare - roeden zijn voorzien, die geheel voor rekening van de RCE worden aangebracht.

Contacten met Gemeente Korendijk

Een aantal jaren geleden had de Gemeente Korendijk, die de molens in Goudswaard en Piershil in eigendom heeft, besloten om beide molens over te dragen aan de Stichting Molens Binnenmaas. Er zijn diverse besprekingen hierover geweest die uiteindelijk resulteerden in de afspraak dat SMB met overname akkoord gaat, indien de Gemeente Korendijk:

- er voor zorgt dat het achterstallig onderhoud aan beide molens voor haar rekening wordt weggewerkt;
- de SMB een bedrag ontvangt om voor de komende jaren periodiek onderhoud aan de molens te plegen; en

- met de beide molenaars overeenstemming bereikt over de overgang naar de SMB.

De veelvuldige contacten hebben ertoe geleid dat de molens in Goudswaard en Piershil in restauratie zijn gegaan en wanneer alles volgens plan verloopt, zullen de molens eind januari 2018 worden opgeleverd. Inmiddels heeft een delegatie van het bestuur van SMB met beide molenaars een gesprek gevoerd.

Nadrukkelijk is van de zijde van SMB gesteld dat beide molenaars van harte welkom zijn in de kring van SMB en dat zij op basis van dezelfde condities kunnen werken, als die gelden voor de molenaars

die al vele jaren aan SMB verbonden zijn. Gelet op de eerder met de Gemeente Korendijk gemaakte afspraken gaat het bestuur van SMB

er graag vanuit dat de overdracht van de molens en de overgang van de beide molenaren naar SMB in de loop van 2018 zal plaatsvinden.

Verbreiding van het draagvlak

Lokale molenorganisaties

In toenemende mate is sprake van grotere belangstelling van de zijde van het publiek voor onze molens. Dat blijkt o.m. uit het bezoek tijdens de Nationale Monumentendag en uit de jaarlijkse Molendag die onze molenaars sinds een aantal jaren in de Hoeksche Waard organiseren. Ook bij veel jonge mensen is de interesse voor onze prachtige molens bijzonder groot. Om de betrokkenheid met de molens ook financieel te laten blijken, zijn jaren geleden in ons land lokale vriendenorganisaties opgericht.

Ook bij de Stichting Molens Binnenmaas is dat het geval. Na de start met de vriendenorganisatie te Goidschalxoord in Heinenoord, volgde "De vrienden van Windlust" in Westmaas. Het afgelopen jaar zijn "De vrienden van De Goede Hoop" te Mijnsheerenland gestart en eind dit jaar is er een aanzet gegeven voor het oprichten van "Vrienden van De Lelie" te Puttershoek.

Dit zijn allemaal zeer positieve ontwikkelingen. Met de opbrengst uit contributies heeft de molaar meer mogelijkheden om zijn molen te onderhouden, zoals b.v. met lakwerk, e.d. Maar ook kan hij de molen inrichten met allerlei gereedschappen die een relatie hebben met het vroegere gebruik van de molen. Voor bezoekers wordt de molen daardoor

alleen maar aantrekkelijker. Tenslotte is de vriendenorganisatie van een molen van belang bij het aanvragen van fondsen bij regionale en landelijke instellingen, want daarmee kan de eigenaar jegens deze fondsen aantonen dat er ook lokaal voldoende draagvlak is om de molen in stand te houden.

Overige middelen

Een andere manier om de belangstelling voor de molens te bevorderen, kunnen acties van ondernemers zijn zoals PLUS Mijnsheerenland dat in 2017 deed. Verenigingen en andere instellingen die een algemeen nut nastreven, werden in de gelegenheid gesteld mee te doen aan een door PLUS Mijnsheerenland gehouden actie.

Die kwam erop neer dat klanten die bij PLUS boodschappen deden één of meer vouchers kregen. Per voucher mochten zij een stem uitbrengen op een vereniging of instelling waarnaar hun voorkeur uitgaat. Deze actie liep van oktober t/m 31 december 2017. PLUS Mijnsheerenland had een bedrag van € 10.000 daarvoor beschikbaar gesteld. SMB die hieraan ook meedeelde ten behoeve van De Goede Hoop te Mijnsheerenland wist voor deze molen bijna € 475,00 in de wacht te slepen.

Restauratie korenmolen De Goede Hoop

Het jaarverslag 2016 sloten wij af met de zin dat het bestuur van de Stichting Molens Binnenmaas, dat graag ziet dat zo spoedig mogelijk met de herstelwerkzaamheden aan de korenmolen De Goede Hoop wordt begonnen, zich nader zal beraden om het ontbrekende bedrag van circa € 50.000 bijeen te krijgen. Immers in 2016 had iedereen, die hart voor de molens heeft en bijzonder graag zag dat De Goede Hoop gerestaureerd wordt, zich bijzonder ingezet om de Molenprijs 2016 van de BankGiro-Loterij in de wacht te slepen. Helaas ging de Molenprijs van € 50.000 naar de molen De Zwaluw te Hasselt (Ov.) die 6.853 stemmen behaalde tegen De Goede Hoop met 6.624. De Stichting Molens Binnenmaas moest genoegen nemen met de 2^e prijs van € 6.624. Er ontbrak dus een bedrag van zo'n € 43.000.

Aangezien de financiering van de uit te voeren werkzaamheden nog niet geheel rond was, werd besloten om het werk in twee fasen uit te voeren. Fase 1 betreft het aanbrengen van nieuwe roeden en een hekwerk. Zodra de ontbrekende middelen er zijn, zal met fase 2 worden begonnen. Dat betreft voornamelijk werk in het interieur van de molen. In februari 2017 werden de oude roeden verwijderd door de firma Vaags die het herstel van de roeden uitvoerde.

De planning van de werkzaamheden liep uit doordat deze firma haar medewerkers en andere middelen ook elders moest inzetten voor de vervanging van deelbare roeden. Het gevolg was dat in november 2017 de nieuwe roeden in De Goede Hoop werden geplaatst, terwijl enkele

In het najaar van 2017 werden de nieuwe roeden aan de korenmol De Goede Hoop aangebracht en werden zij voorzien van nieuw hekwerk.

weken later het hekwerk werd aangebracht.

Ondertussen was de financiering van de totale restauratie ook rondgekomen, want de Gemeente Binnenmaas bood uitkomst - en hoe. Op initiatief van één van de grotere politieke fracties werd een voorstel bij het gemeentebestuur ingediend om uit de middelen van de Gemeente Binnenmaas een extra subsidie van € 43.000 te bestemmen voor de restauratie van de korenmol De Goede Hoop.

In de decembervergadering van de gemeenteraad van de Gemeente Binnenmaas werd dit voorstel besproken en aangenomen. Vervolgens kon begin februari 2018 de opdracht aan Vaags worden gegeven om met fase 2 te beginnen.

Het bestuur van de Stichting Molens Binnenmaas hoopt dat vóór de zomer van 2018 ook deze molen gerestaureerd is.

Overige activiteiten

Naast de zorg voor het onderhoud en de restauratieprojecten, werd in het verslagjaar 2017 o.m. aan de volgende zaken aandacht besteed, c.q. werden de volgende activiteiten ondernomen.

Bestuurlijk overleg

Zoals sinds vele jaren het geval is, heeft een delegatie van het bestuur van de SMB periodiek overleg met de burgemeester als portefeuillehouder cultureel erfgoed van de Gemeente Binnenmaas. Tijdens dat overleg komen specifieke zaken aan de orde, zoals informatie over de molens, de molenbiotoop, contacten met de Gemeente Korendijk en samenwerking met andere instanties.

Het bestuur van de Stichting Molens Binnenmaas vindt dit periodieke overleg een belangrijke zaak, want daarmee ziet het bestuur nog eens bevestigd dat de Gemeente Binnenmaas, als vertegenwoordiger van het publieke domein op lokaal niveau, in feite *eindverantwoordelijk* is voor de instandhouding van de molens.

Tijdens dit verslagjaar vond dit overleg plaats op 20 maart en 27 november.

Planmatig onderhoud

Het onderhoud van onze molens is veel omvattend. Het gaat er tenslotte om dat met de beperkte middelen, die de Stichting Molens Binnenmaas krijgt van overheden en fondsen, op een verantwoorde wijze wordt omgegaan. *“Wanneer de restauratie voltooid is, gaat het onderhoud beginnen”* is een bekende slogan.

Tegen die achtergrond hebben een paar bestuursleden in het afgelopen verslagjaar uitermate belangrijk werk verricht door een inzichtelijk overzicht te maken in de hoeveelheid onderhoudswerk van de molens voor de komende jaren. Het is erg belangrijk om op basis daarvan te komen tot een Plan van aanpak dat voorziet in een planmatig onderhoud dat volgens het BRIM (Besluit Rijkssubsidiering Instandhouding Monumenten) kan worden uitgevoerd. Op basis daarvan kunnen er opdrachten aan molenmakers uitgaan zodat het nodige onderhoudswerk wordt uitgevoerd.

Molendag Hoeksche Waard

Op zaterdag 21 oktober 2017 werd voor de zesde achtereenvolgende maal de Molendag Hoeksche Waard gehouden. Op deze dag zetten onze molenaars en andere vrijwilligers de molendeuren wijd open. Tussen 10.00 en 16.30 uur kan iedereen, jong en oud, kennismaken met het ambacht van de molenaar en de verschillende molens die de Hoeksche Waard rijk is. De Molendag Hoeksche Waard is een initiatief van alle molenaars in de Hoeksche Waard. Onze stichting waardeert en ondersteunt deze actie dan ook van harte.

Tour langs de Boer

Hemelvaartsdag 25 mei 2017 was het eerste lustrum van de zeer succesvolle Tour langs de Boer. Een ruim aanbod van agrarische producten uit verschillende sectoren die in de Hoeksche Waard te vinden zijn, werd aan de bezoekers getoond.

Daaronder vallen ook onze molens en verschillende molenaars maakten van deze gelegenheid gebruik om aan deze Tour langs de Boerhappening, die veel bezoekers trekt, van harte mee te doen.

Overleg met molenaars

Het periodiek overleg met de molenaars, waarmee enkele jaren geleden werd begonnen, is een zeer nuttige en bovendien noodzakelijke aangelegenheid, waarbij alle praktische beheerszaken aan de orde komen.

Naast het periodiek onderhoud, dat een regelmatig terugkerend gesprekspunt is, vormen ook andere aangelegenheden, als veiligheid, verantwoordelijkheden, e.d., belangrijke gesprekspunten.

Op iedere bestuursvergadering van SMB meldt het betreffende bestuurslid dat periodiek de molen bezoekt of zich de afgelopen periode op of rondom de molen (bijna) ongevallen hebben voorgedaan en zo ja, welke maatregelen er getroffen zijn om een herhaling daarvan te voorkomen.

Naast de verantwoordelijkheid van de molenaar, om op correcte wijze met veiligheidsaspecten om te gaan, heeft ook het bestuur van de Stichting Molens Binnenmaas op dit terrein zijn verantwoordelijkheden. Op deze wijze bouwt het bestuur in het kader van veiligheid een dossier op dat erg praktisch kan zijn voor het geval zich een ongeval voordoet.

Verder zijn in het kader van de periodieke contacten met de molenaars ook de reglementen, waarin rechten en plichten van de molenaar ten opzichte van de SMB zijn geregeld, op enkele onderdelen in gezamenlijk overleg aangepast.

Archivering

In 2016 is een begin gemaakt met de schoning, inventarisatie en registratie van het archief van de Stichting Molens Binnenmaas vanaf december 1991, toen de Stichting werd opgericht. In het voorjaar van 2017 kon dit werk worden afgerond. Het bestuur is in het bezit gesteld van een beknopte inventarislijst van het archief van SMB.

Vrijwilligersbijeenkomst

Vrijwel ieder jaar wordt een bijeenkomst belegd met bestuur, molenaars en andere vrijwilligers met hun partners. In de tuin van Els Leeuwenburg "De Koffiemolen", naast korenmolen De Lelie in Puttershoek, worden onder het genot van een drankje en een beperkte maaltijd, goede contacten gelegd. Deze bijeenkomst werd het afgelopen jaar op zaterdag 16 september gehouden.

Geste bij afscheid wethouder Joosten

Toen wethouder Wouter Joosten op 27 maart 2017 afscheid nam van de Gemeente Binnenmaas, had hij te kennen gegeven geen cadeau te wensen, maar verzocht om giften voor resp. Het Hoeksche Waards Landschap en de Stichting Molens Binnenmaas. Tijdens de op 8 mei 2017 gehouden bestuursvergadering van de SMB, die de heer Joosten als gast bijwoonde, overhandigde hij een enveloppe met een bedrag van € 244,55.

Voor deze geste zijn wij de heer Joosten zeer erkentelijk.

Molenaars, vrijwilligers en overige wetenswaardigheden

Het vele werk dat verbonden is aan het operationeel houden van onze molens kan alleen maar verricht worden met medewerking van veel vrijwilligers die zich met hart en ziel, ieder op zijn eigen niveau, voor dit werk inzetten. Het bestuur van de Stichting Molens Binnenmaas, dat zelf ook uit vrijwilligers bestaat, realiseert zich heel goed dat onze molens alleen kunnen draaien en malen dankzij de vele uren die onze vrijwillige, gediplomeerde molenaars en andere vrijwilligers hieraan besteden.

Het beleid van de Stichting Molens Binnenmaas is om, indien mogelijk, uitsluitend gebruik te maken van de diensten van gediplomeerde molenaars, die

via het Gilde van Vrijwillige Molenaars de bevoegdheid van erkend molenaar hebben verworven. Ook verzekeringstechnisch, met name voor de w.a.-verzekering, is dit een voorwaarde. Het Gilde van Vrijwillige Molenaars is een landelijke vereniging met als doelstelling het verzorgen van een opleiding voor mensen die in hun vrije tijd op een deskundige en verantwoorde wijze wind-, polder- en watermolens willen laten draaien.

Ons bestuur nam met belangstelling kennis van het op 5 december 2017 genomen besluit dat het Nederlandse molenaarsambacht is ingeschreven op de Representatieve Lijst van Immaterieel Cultureel Erfgoed van de Mensheid.

Het is geweldig dat voor het eerst Nederlands immaterieel erfgoed is opgenomen op de lijst, want het ambacht van molenaar is een prachtig ambacht dat door en door met Nederland verweven is. Dankzij inspanningen van Het Gilde van Vrijwillige Molenaars, de Vereniging De Hollandsche Molen, het Ambachtelijk Korenmolenaarsgilde en het Gild Fryske Mounders, is het gelukt om het molenaarschap op te nemen op de Representatieve Lijst.

Dankzij de vele uren die onze gediplomeerde molenaars, samen met de leerling-molenaars, rondleiders en andere vrijwilligers hieraan besteden, kunnen bijna alle molens van de Stichting Molens Binnenmaas, wekelijks door het publiek worden bezocht.

Het bestuur prijst zich gelukkig dat ook tijdens dit verslagjaar zich nieuwe vrijwilligers en molenaars in opleiding voor het werk op de lokale molens hebben aangemeld.

A. Het molenbezit

Het molenbezit van de Stichting Molens Binnenmaas bestaat uit:

De Goede Hoop (korenmolen), Mijnsheerenland, Molenweg 17, monumentnr. 30.150.

De Hoop (korenmolen), Maasdam, Gatsedijk 4a, monumentnr. 26.541

De Lelie (korenmolen), Puttershoek, Molendijk 2, monumentnr. 32.246

De Poldersche of Antonymolen (poldermolen), Maasdam, Polderdijk 25, monumentnr. 26.545

De Oostmolen (poldermolen), Mijnsheerenland, Provincialeweg 7a, monumentnr. 30.151

Molencomplex Goidschalxoort (korenmolen), Heinenoord, Goidschalxoordsedijk 53, monumentnr. 21.359

't Vliegende Hert (korenmolen), 's-Gravendeel, Molendijk 37, monumentnr. 17.406

Windlust (korenmolen), Westmaas, Van Koetsveldlaan 2D, monumentnr. 38.858

B. Bezetting van de molens

De bezetting van de molens door de molenaars is per 31 december 2017 als volgt:

De Goede Hoop te Mijnsheerenland, draaivaardig maar niet maalvaardig, molenaar: Wim van der Giesen en beheerder: Jaap van der Heiden, sleutelhouder: mevr. M. Prins. De molen is thans in restauratie.

De Hoop te Maasdam, draai- en maalvaardig, molenaar: Vincent van Dinter, buurman: F. van Kleef.

De Lelie te Puttershoek, draai- en maalvaardig, molenaar: Jesse in 't Veld, nevenmolenaars: Vincent van Dinter en Piet Lodder, leerling-molenaars: M.de Graaf en N.J. van Veen, vrijwilliger: J. van Rotterdam.

De Poldersche of Anthonymolen, draai- en maalvaardig, molenaar: Ruben Viergever, nevenmolenaars: Wim Beerden, W. van Bruggen, C. van de Graaf, sleutelhouder: J. de Munnik.

De Oostmolen te Mijnsheerenland, draai- en maalvaardig, molenaar: Fred de Rooij, nevenmolenaars: Jan Bruins, J. Engelen, A.C. de Gruijter en K. Kleijwegt. Leerling-molenaar: Piet Bervoets.

Molencomplex Goidschalxoort te Heinenoord, draai- en maalvaardig, molenaar: Jaap van Steensel, nevenmolenaar: Gerard Knol, leerling-molenaar: R.H.J. van Hartskamp.

't Vliegende Hert te 's-Gravendeel, draaivaardig, molenaar: Floris van Hoogstraten.

Windlust te Westmaas, draai- en maalvaardig, molenaar: Ab Mulder, nevenmolenaar: Wim van der Giesen, molenaar in opleiding: G.M. de Bruin, vrijwilligers: Henk Kalse, D. Groenenboom en M. van Werkhoven.

C. Draaiuren en bezoekers

De Stichting Molens Binnenmaas streeft er naar de maalvaardige molens op vaste tijden voor belangstellenden open te stellen. Op afspraak kunnen de molens door groepen ook op andere tijdstippen worden bezocht. Alle molens, met uitzondering van *De Goede Hoop* te Mijnsheerenland, beschikken over een telapparaat dat het aantal omwentelingen meet. Dat geeft ook aan hoe vaak met een molen wordt gedraaid. Het hierna volgende overzicht geeft de openingstijden van de molens aan, het aantal omwentelingen en het aantal bezoekers over 2017.

Molen en plaats	Openingstijden/Inbedrijfstelling	Omwentelingen	Bezoekers
<i>De Goede Hoop</i> Mijnsheerenland	Bij uitzondering op afspraak met de beheerder	Geen	105')
<i>De Hoop</i> Maasdam	Elke zaterdag van 09.00 – 17.00 uur en voorts op afspraak met de molenaar	9.224	33'')

Molen en plaats	Openingstijden/Inbedrijfstelling	Omwentelingen	Bezoekers
<i>De Lelie</i> Puttershoek	Elke zaterdag van 10.00 – 17.00 uur en voorts op afspraak met de molenaar	308.225	1.352
<i>De Poldersche</i> Molen, Maasdam	Elke zaterdag van 10.00 – 16.00 uur en voorts op afspraak met de molenaar	317.405	230
<i>De Oostmolen</i> Mijnsheerenland	Elke woensdag en zaterdag van 10.00 – 16.00 uur en voorts op afspraak met de molenaars.	203.975	426
<i>Goidschalxoord</i> Heinenoord	Vrijwel iedere zaterdag van 10.00 – 16.00 uur en op afspraak met de molenaar.	12.456	320 ^{*)}
<i>'t Vliegend Hert</i> 's-Gravendeel	Elke zaterdag van 10.00 – 15.00 uur en voorts op afspraak met de molenaar	120.177	221
<i>Windlust</i> Westmaas	Elke zaterdag van 10.00 – 15.00 uur en voorts op afspraak met de molenaar.	<u>125.823</u>	<u>689</u>
Totaal		1.097.285 =====	3.376 =====

Op basis van de jaarlijks behaalde omwentelingen keert de provincie Zuid-Holland een draaipremie uit. Het doel van deze regeling is het bevorderen van de inbedrijfstelling en als gevolg daarvan de opening van de molens.

^{*)} De korenmolen De Goede Hoop is buiten gebruik, maar was wel open tijdens de Molendag Hoeksche Waard.

^{*)} De korenmolens De Hoop en Goidschalxoord zijn sinds begin 2017 buiten gebruik in verband met de problematiek rondom de deelbare roeden.

Bestuur

In de vacature die in 2016 was ontstaan door het vertrek van de heer Jim Peters, werd begin 2017 voorzien door de benoeming van de heer Nico Mouthaan, die wij in onze kring van harte welkom heten. Eind 2017 hebben wij afscheid genomen van de heer Hans Wybenga, die de Stichting Molens Binnenmaas met hart en ziel heeft gediend. De heer Wybenga trad in 2007 tot het bestuur toe in de functie van voorzitter. Deze functie heeft hij tot de vergadering van 15 april 2014 vervuld. Vanaf dat moment bleef hij als bestuurslid aan en hield hij zich hoofdzakelijk bezig met sponsoring in het kader van de restauraties van de molens 't Vliegend Hert, De Hoop en De Goede Hoop. De Stichting Molens Binnenmaas is de heer Wybenga veel dank verschuldigd voor de wijze waarop hij zich voor hert werk van de SMB heeft ingezet. De heer Wybenga blijft nog als vrijwilliger aan de SMB verbonden. Het bestuur van de Stichting Molens Binnenmaas kwam het afgelopen verslagjaar zevenmaal in vergadering bijeen, namelijk op 17 maart, 8 mei, 14 juli, 25 augustus, 29 september, 10 november en 15 december 2017. De bijeenkomsten werden gehouden in één van de vergaderzaaltjes van de

gemeente Binnenmaas en in het kerkelijk centrum De Munnik te Westmaas.

Voorts vond op 20 maart en 27 november 2017 bestuurlijk overleg plaats met de portefeuillehouder, de burgemeester van de Gemeente Binnenmaas, de heer mr. drs. A.J. Borgdorff, mpm.

Naast de reguliere bestuursvergaderingen zijn er nog verschillende tussentijdse besprekingen gehouden waaraan door enkele bestuursleden werd deelgenomen.

Per 31 december 2017 is de samenstelling van het bestuur als volgt:

- J.C. Booden, voorzitter
- R.M. Belder, secretaris
- J.O. 't Hooft, bestuurslid bouwzaken
- A.C. Kamp, bestuurslid
- A. Kooman, penningmeester
- C.A. Mouthaan, vice-voorzitter tevens BRIM coördinator
- 1 vacature

Financieel overzicht 2017

Over de financiële situatie 2017 van de Stichting Molens Binnenmaas kan men vanaf mei 2018 informatie verkrijgen via de website www.molensbinnenmaas.nl.

Bijlage 1:

Overzicht vrijwilligers per 31 december 2017

I. Batenburg, medewerker RI&E zaken en lid van het Onderhoudsteam Molens
W.C.G. Beerden, nevenmolenaar
R.M. Belder, secretaris SMB
P. Bervoets, molenaar in opleiding
T. A. Blaak, nevenmolenaar
J.C. Booden, voorzitter SMB
W. van Bruggen, nevenmolenaar
G.M. de Bruin, molenaar in opleiding
J. Bruins, nevenmolenaar
V.B. van Dinter, molenaar
J. Engelen, nevenmolenaar
W.A. van der Giesen, molenaar
M. de Graaf, leerling-molenaar
C. van der Graaf, nevenmolenaar
D. Groenenboom, vrijwilliger
A.C. de Gruijter, nevenmolenaar
R.H.J. van Hartskamp, leerling-molenaar
J. J. van der Heiden, beheerder
J.O. 't Hooft, bestuurslid SMB en lid van het Onderhoudsteam Molens
F.P.F. van Hoogstraten, molenaar
A. Jonas, ICT- beheer
H.D. Kalse, rondleider
A.C. Kamp, bestuurslid SMB
F. van Kleef, vrijwilliger
K. Kleijwegt, nevenmolenaar
G.L. Knol, nevenmolenaar
A. Kooman, penningmeester SMB
P. van Leeuwen, vrijwilliger
P. Lodder, nevenmolenaar
C.A. Mouthaan, vice-voorzitter SMB
A.A.J. Mulder, molenaar
J. de Munnik, sleutelhouder
T. de Nooij, medewerker veiligheid en brandpreventie
Mevr. M.J. Prins (bij afwezigheid: mevr. D. Hiele), sleutelhouder
F. de Rooij, molenaar
J. van Rotterdam, vrijwilliger
B. van der Schaaf, communicatieadviseur
J.B. van Steensel, molenaar
N.J. van Veen, vrijwilliger
J. in 't Veld, molenaar
R. Viergever, molenaar
M. van Werkhoven, vrijwilliger
J. Wybenga, vrijwilliger

Bijlage 2:

De molens van de SMB en hun bijzonderheden

Hierna volgt nadere informatie over de zeven molens die in eigendom en in beheer zijn van de Stichting Molens Binnenmaas.

Korenmolen 't Vliegend Hert te 's-Gravendeel

Geschiedenis

De hoogste korenstellingmolen in de Hoeksche Waard is gelegen aan de Molendijk 37 aan de noordwestzijde van het dorp, dat in 1593 als nieuw ambacht werd ingedijkt. Haar voorganger was een houten wipkorenmolen die op vrijwel dezelfde plaats stond op de toenmalige Bonaventuurse Zeedijk. Deze schermde de nieuwe polder Nieuw Bonaventura af van de Dordtse Kil. De onbewoonde wipmolen werd rond 1800 naar molenaarsfamilie De Leeuw vernoemd. In 1837 kocht Willem Vliegenthart, zoon van een Zwijndrechtse korenmolenaar, voor 8.300 gulden de wipmolen. In 1841 brandde deze af en in 1855 nogmaals. De vervanger, een ronde stenen stellingmolen, brandde in 1857 eveneens af. De huidige korenstellingmolen dateert van 1862/63 en heeft een 22 m hoog muurwerk. De naam 't Vliegend Hert is ontleend aan eigenaar Vlegenthart, die in

1863 de firma Vliegenthart & Co. oprichtte. De andere molenhelft werd voor een kwart eigendom van zijn schoonzoon en de Dordtse bakker Moonen. Ruim een jaar later ging de met een onrendabele kolen gestookte stoomketel uitgeruste molen bij publieke verkoping voor 14.000 gulden, inclusief het molenaarshuis, de tuin, schuur en het erf, over aan vijf personen.

In 1889 kwam de molen geheel in het bezit van de familie Dam. Van 1905 tot 1938 was Christiaan Comelis Dam molenaar en daarna tot 1963 zijn zoon Gerrit Pieter. Al sinds 1930 wordt er elektrisch gemalen onderin de molen. Om het maalrendement te verhogen, werden in 1934 Dekker stroomlijnwieken op de molen aangebracht. Helaas kon deze wiekverbetering niet wedijveren met de elektromotor.

In 1951 werd de windkorenmolen daardoor buiten gebruik gesteld. Cornelis van Heesen huurde vanaf 1956 de molen met elf nieuw aangebouwde graansilo's, waarvan hij in 1963 eigenaar werd. Om de stenen molenromp tegen regeninval te beschermen, zijn op de zuidwest kant lange tijd grote geëmailleerde reclameborden aangebracht.

In 1970/1971 werd de molen geheel ingericht voor mechanische bemaling met een mengketel, 100 ton extra siloruimte en een bunkerschaal. De helft van de molenruimte tot aan de luizolder wordt nu ingenomen door het silocomplex van graan- en diervoederhandel C. van Heesen. Jaarlijks wordt circa 1.500 ton graan gemalen voor diervoeders met een 40 PK elektromotor onderin de molen. Het oorspronkelijke molenhuis werd in 1969 afgebroken en vervangen door een bungalow.

Bij een uitvoerige restauratie van de molen eind jaren 1960 werden de staart, de lange spruit en de stelling grotendeels vernieuwd, evenals het koppel 16er kunstmaalstenen. Ook de Dekker-wieken zijn toen weer teruggebracht naar het Oud-Hollandse tuig.

Bij de restauratie in 1991/92 werden de Pot-roeden uit 1904 en 1924 vervangen door twee nieuwe roeden met een vlucht van 22,70 m. Ook werden veel onderdelen, waaronder de beide spruiten, staartbalk, lange en korte schoren, kapbedekking en een groot deel van het metselwerk, vernieuwd. Het doorgezakte schuifkruierwerk met

tien bevestigde gietijzeren neuten met flenzen, die over een stalen ring op de muurplaat glijden, is helaas onbruikbaar.

De molen verkeerde jaren lang in minder goede staat van onderhoud en was bij gunstige winden nog wel eens draaiende te zien. Na overdacht van de molen aan een woningstichting, werden achter de schermen stappen ondernomen om de molen weer draai- en maalvaardig te maken. In het najaar van 2010 kon hiermee een aanvang worden gemaakt en werd eind 2011 afgerond.

Sinds 31 maart 2014 is de molen, die eigendom was van HW Wonen, eigendom van de Stichting Molens Binnenmaas. Gedurende de daarop volgende maanden zijn er nog wat onderhouds- en renovatiewerkzaamheden aan de molen uitgevoerd. Tijdens de feestweek van 's-Gravendeel, werd de molen op woensdagmiddag 27 augustus 2014 op feestelijke wijze in gebruik genomen.

Technische informatie

Vlucht	: 22,65 meter
Wieksysteem	: Oud-Hollands
Binnenroede	: 22,50 m., ijzer, gelast, fabr. Derckx, nr. 704 uit 1991
Buitenroede	: 22,65 m., ijzer, gelast, fabr. Derckx, nr. 703 uit 1991
As	: gietijzer, fabrikaat, nummer en jaartal onbekend, lengte 4,10 m.
Vang	: Vlaamse vang, wipstok
Bovenwiel of aswiel	: 63 kammen, steek 11 cm
Overige molen- of aandrijfwielen	: Bovenschijfloop: 31 staven Spoorwiel: 99 kammen, steek 9,0 cm.
Steenschijfloop	: 29 staven
Belt- of stellinghoogte	: 7.20 meter
Kruiwerk	: Engels kruiwerk, kruihaspel met 12 spaken
Biotoop	: Redelijk tot goed
Rijksmonumentnummer	: 17406
Specificaties	: Bovenschijfloop: 31 staven Spoorwiel, 99 kammen, steek 9,0 cm.
Steenschijfloop	: 29 staven

Algemene informatie

Ten Bruggencatenummer (TBC nr.)	: 90
Naam	: 't Vliegend Hert
Plaats	: 's-Gravendeel
Adres	: Molendijk 37
Gemeente	: Binnenmaas
Provincie	: Zuid-Holland
Molencategorie	: Windmolen
Type	: Stellingmolen
Maalvaardig	: Voorlopig draaivaardig
Bouwjaar	: 1858
Eigenaar	: Stichting Molens Binnenmaas
Molenaar	: F.P.F. van Hoogstraten, Tel.06-54713865
Nevenmolenaar(s)	: geen
Sleutelhouder	: Stichting Molens Binnenmaas
Openingstijden	: op zaterdag, op afspraak als de molenaar aanwezig is.

Korenmolen molencomplex Goidschalxoort (Heinenoord)

Geschiedenis

De geschiedenis van de molen van Goidschalxoort begint al voor 1718. In de molen zijn namelijk onderdelen verwerkt van zijn voorganger: een wipmolen, die echter op een andere plaats gestaan heeft. De molen werd vanaf 1818 decennia lang bemalen door diverse generaties van de familie Kluit die de molen zo goed onderhielden dat deze tot de mooiste in de omgeving behoorde. Hiertoe kwam regelmatig de molenmaker langs die kost en inwoning bij de familie had en aan de molen werkte tot deze weer geheel in topconditie was. De korenmolen van Goidschalxoort maalde voornamelijk meel voor de bevolking van Heinenoord en Goidschalxoort.

Aan het eind van de 19e eeuw werd de molen uitgebreid met een stoommachine. Via een ondergrondse tunnel naar de molen werd een overbrenging gemaakt zodat op windstille dagen de maalstenen van de molen door deze stoommachine aangedreven konden worden. Hiervoor werd de graanschuur achter de molen omgebouwd tot motorhuis.

Tevens werd aan het begin van de 20e eeuw in de molen een stofafzuiginstallatie aangebracht die het meelstof, dat bij het malen vrijkomt, opzuigt en opvangt zodat dit niet verloren gaat.

In 1924 werd de molen overgenomen door de familie Weeda die tot ca. 1953 met de molen maalde. In dat jaar werd de molen stilgezet, na ruim 200 jaar in bedrijf te zijn geweest. Vanaf dat moment nam het verval snel toe.

In 2003 werd de Stichting Molencomplex Goidschalxoort opgericht. Dankzij de inspanning van deze stichting, vrijwilligers en de BankGiro Loterij werd de restauratie in 2008 definitief opgepakt en kon de molen op 8 mei 2010 feestelijk worden geopend.

De molen is weer geheel maalvaardig gerestaureerd waarbij niet alleen de drie maalkoppels zijn gerestaureerd maar ook de eerder genoemde stofafzuiginstallatie. Tevens is de hulpaandrijving vanuit het motorhuis in ere hersteld. In het motorhuis bevindt zich echter geen stoommachine meer, maar een waardige vervanger: een 34 pk Ruston & Hornsby 1 cilinder dieselmotor uit 1931. Deze drijft via de ondergrondse riemoverbrenging het binnenwerk van de molen aan.

In juli 2011 werd het molencomplex overgedragen aan de Stichting Molens Binnenmaas. Omdat ook deze molen met de problematiek van de deelbare roeden werd geconfronteerd, is de molen sinds begin 2017 stil gezet.

Technische informatie

Type	: ronde stenen grondzeiler
Functie	: korenmolen
Inrichting	: 3 koppels maalstenen met reguleur, sleepuiwerk, meelstof-afzuiginstallatie
Overige werktuigen	: 34 pk Ruston & Hornsby 1 cilinder dieselmotor, bouwjaar 1931, t.b.v. aandrijving binnenwerk molen
Vlucht	: 21,90 m
Wieksysteem	: Oud-Hollands
Binnenroede	: 21,90 m., ijzer gelast, deelbaar, fabr. Vaags te Aalten, nummer 207, bouwjaar 2009
Buitenroede	: 21,90 m., ijzer gelast, deelbaar, fabr. Vaags te Aalten, nummer 206, bouwjaar 2009
As	: gietijzer, fabr. F.J. Penn & Comp. te Dordrecht, nummer 295, Bouwjaar 1864, lengte 4,70 meter.
Vang	: losse Vlaamse blok vang met 4 stukken, wipstok, pal en Kneppel
Bovenwiel of aswiel	: 70 kammen

Overige molen- of aandrijfwielen	: bovenschijfloop: 34 staven, spoorwiel : 72 kammen, Steenrondsels : 27 en 28 staven
Overbrengingsverhoudingen	: 1 : 5,29 en 1 : 5,49
Kruiwerk	: houten rollen kruiwerk met 41 rollen, kruihaspel
Biotoop	: goed
Rijksmonumentnummer	: 21359
GPS	: RD-coördinaten X = 90,498 Y = 426,958 GPS-coördinaten 51°49,65'N 4°27,09'E
Specificaties	: maalstenen: 1 koppel 17-er Engelse stenen, 1 koppel 16-er flintstenen, 1 koppel 16-er kunststenen
Luiwerk	: sleepluiwerk

Algemene informatie

Ten Bruggencatenummer (TBC nr.)	: 03610
Naam	: naamloos (Gevelsteen: Goidschalxoort 1718)
Plaats	: Goidschalxoord/Heinenoord
Adres	: Goidschalxoordsedijk 55, 3274 BG Heinenoord
Gemeente	: Binnenmaas
Provincie	: Zuid-Holland
Molencategorie	: windmolen
Type	: ronde stenen grondzeiler
Functie	: korenmolen
Maalvaardig	: maalt op vrijwillige basis
Bouwjaar	: 1718
Eigenaar	: Stichting Molens Binnenmaas
Molenaar	: J.B. van Steensel, 06 – 27305553
Nevenmolenaar	: G L. Knol, 06 – 22326575
Openingstijden	: zaterdag van ca. 10.00 – 16.00 uur, als de molen in bedrijf is en op afspraak.

De Poldersche of Antonymolen te Maasdam

Geschiedenis

Ten westen van Maasdam aan de Polderdijk staat een poldermolen die genoemd is naar de waarschijnlijk eerste en langst met windkracht bemalen polder in de Hoeksche Waard, de Sint Anthonymolder. Reeds in 1514 stond er een molen in dit gebied ten zuiden en ten noorden van de Binnenmaas, dat als eerste bedijkt werd. In de oudste Sint Anthonymolder gebeurde dat zelfs al voor de St. Elizabethsvloed van 1421 in opdracht van vrouwe Aleid van Putten en Strijen.

Na deze vloed, waarbij complete dorpen werden weggevaagd, resteerde in het westen van de Groote of Zuid-Hollandse Waard alleen deze polder. De oostelijke dijk – de Gatsedijk/Keizersdijk – is door Karel de Grote aangelegd als heerweg. Deze liep door het huidige Hollands Diep naar West-Brabant. In Zevenbergen is het afgesneden deel van de Keizersdijk weer terug te vinden.

In de loop der tijd groeide het westelijke (Oude en Nieuwe Korendijk) en oostelijke (Strijensas) deel door diverse (her)bedijkingen weer aan elkaar vast. In de Sint Anthonymolder stond al voor 1637 een molen die in dat jaar werd vervangen door een wipwatermolen. Deze werd in 1749 wegens bouwvalligheid vervangen door de huidige ronde stenen molen, de Sint Anthonymolen. Het betreffende bestek uit 1637 is nog aanwezig, evenals het bestek van de nieuwbouw in 1749. Meester timmerman Pieter Smit uit

Mijnsheerenland, die voor de oplevering van de nieuwe molen overleed, bouwde samen met metselaar Leendert van Besey de Poldersche molen voor een som van 10.155 gulden.

De donkergroene baard met rode versiering draagt in wit het opschrift 1842. In dat jaar werden omvangrijke herstelwerkzaamheden uitgevoerd. De eikenhouten schaliën op de kap werden toen vervangen door een rietdek. Tevens maakte de houten bovenas plaats voor een gietijzeren exemplaar.

Het overvloedige polderwater werd met behulp van het ijzeren binnenscheprad met een hoogte van 6,20 m. en een breedte van 0,55 m. tot 1,75 m. hoogte opgevoerd via een voorboezem naar de Binnenbedijkte Maas. De molenaar, die in dienst was van het polderbestuur, woonde oorspronkelijk in de molen. In 1935 werd bij de molen een elektrisch hulpgemaal geplaatst. Tot omstreeks 1956 werd met de molen de circa 370 ha. grote Sint Anthonymolder bemalen door verschillende molenaarsgeslachten zoals Weeda, Tol, Ottevanger en als laatste de familie Verrijp.

De gemeente Maasdam kocht in 1972 de molen en deed deze in 1984 na de herindeling over aan de gemeente Binnenmaas. Deze droeg de poldermolen in 1992 over aan de Stichting Molens Binnenmaas. Bij de restauratie in 1976/1977 werd het scheprad verdiept geplaatst om als aanpassing op het nieuwe, verlaagde polderpeil in geval van nood toch te kunnen malen. De zwart geteerde molen is ingericht voor kleine exposities over verschillende onderwerpen uit de omgeving. De molen is in 2007/2008 gerestaureerd.

Technische informatie

Type	: ronde stenen grondzeiler
Functie	: poldermolen
Inrichting	: scheprad
Vlucht	: 28,60 m.
Wiekstelsel	: Oud-Hollands
Binnenroede	: 28,60 m., ijzer, fabr. Vaags, nummer 174, bouwjaar 2008
Buitenroede	: 28,60 m., ijzer, fabr. Vaags, nummer 175, bouwjaar 2008
As	: gietijzer, fabr. N.S.B.M. Feijenoord te Rotterdam, nummer onbekend, bouwjaar 1842, lengte 4,17 m.
Vang	: gedeeltelijke vaste en gedeeltelijke Vlaamse blokvang, met wipstok
Bovenwiel of aswiel	: 73 kammen, steek 12,5 cm
Overige molen- of aandrijfwielen	: bovenschijfloop: 38 staven, onderschijfloop: 25 staven, onderwiel: 100 kammen, steek 15 cm
Overbrengingsverhoudingen	: 1 : 2,08
Kruiwerk	: 51 houten rollen, kruiwerk
Biotoop	: redelijk

Rijksmonumentnummer	: 26545
GPS	: RD-coördinaten X = 96,696 Y = 422,422 GPS-coördinaten 51°47,24'N 4°32,53'E
Specificaties	: ijzeren scheprad in de molen, diameter 6,20 m., breedte 0,55 m. opvoerhoogte: 1,15 m, gietijzeren wateras en sintelstuk

Algemene informatie

Ten Bruggencatenummer (TBC-nr.)	: 01981
Naam	: Poldersche Molen
Plaats	: Maasdam
Adres	: Polderdijk 25, 3299 LL Maasdam
Gemeente	: Binnenmaas
Provincie	: Zuid-Holland
Molencategorie	: Windmolen
Type	: ronde stenen grondzeiler
Functie	: poldermolen
Inrichting	: scheprad
Maalvaardig	: maalt op vrijwillige basis, voor het laatst gerestaureerd in 2008 en verkeert in uitstekende staat
Bouwjaar	: 1749
Eigenaar	: Stichting Molens Binnenmaas
Molenaar	: R. Viergever, tel. 0186 – 575780, 06 – 45738427
Nevenmolenaars	: W.C.G. Beerden, W. van Bruggen en C. van der Graaf
Sleutelhouder	: J. de Munnik, tel. 0186 – 571898, 06 – 10887188
Openingstijden	: op zaterdag, op afspraak en altijd als de molenaar aanwezig is

Korenmolen De Hoop te Maasdam

Geschiedenis

Sint Anthoniepolder en Maasdam waren van oorsprong niet in het bezit van een korenmolen.

De inwoners van Sint Anthoniepolder moesten met een bootje naar Mijnsheerenland om daar hun graan te laten malen, de inwoners van Maasdam moesten hun graan laten malen op de korenmolen van het nabijgelegen Puttershoek. In 1822 werd door de beurtschipper Jan Tielemanszoon Visser, die aan de Polderdijk in Sint Anthoniepolder woonde, met geld uit een erfenis een geheel nieuwe molen gebouwd.

Uit bouwtechnisch onderzoek is gebleken dat de molen, wegens windbelemmering ten gevolge van het toenemen van dijkbebouwing, verhoogd is van achtkantige grondzeiler korenmolen tot de huidige achtkantige stellingkorenmolen. Waarschijnlijk heeft deze ingreep rond 1870 plaatsgevonden. Na de verhoging werd de molen uitgerust met in totaal 3 koppel stenen, wat voor zo'n kleine molen heel behoorlijk was.

Gedurende de Eerste Wereldoorlog was de molen ook nog uitgerust met een door wind aangedreven lintzaagmachine voor het zagen van kachelhout. Zoals bij zoveel korenmolens, deed in de jaren dertig van de vorige eeuw de elektrisch gedreven mengketel zijn intrede om mengvoeders te kunnen produceren en op deze manier nog concurrerend te kunnen werken ten opzichte van de inmiddels sterk vertegenwoordigende motormaalterijen.

Na de Tweede Wereldoorlog was er door de toenemende schaalvergroting van de graanverwerkende industrie (in 1945 waren er in de Hoeksche Waard nog zo'n 25 graanverwerkende bedrijven actief, waaronder 11 molens; momenteel zijn er nog twee van deze bedrijven, waarvan één molen op parttimebasis), weinig emplooi meer voor de molen, waardoor deze omstreeks 1950 tot stilstand kwam. Hierna ging het snel bergafwaarts met de molen. De mengketel verdween en de molen raakte in verval. In de jaren zestig van de vorige eeuw werd door de laatste particuliere eigenaar voor de molen een sloopvergunning aangevraagd die echter geweigerd werd. Hierop werd in 1966 de molen voor de symbolische prijs van één gulden aangekocht door de toenmalige gemeente Maasdam en is sinds 1992 in eigendom en beheer van de Stichting Molens Binnenmaas. In 1969-1970 werd de molen uitwendig gerestaureerd en sindsdien wordt deze goed onderhouden. Sinds 1983 werd ook het binnenwerk van de molen stapsgewijs gerestaureerd en weer compleet gemaakt. Op de molen wordt nu regelmatig op niet-commerciële basis gemalen en wordt les gegeven in het eeuwenoude molenaarsambacht.

Door technische gebreken, die het gevolg zijn van achterstallig onderhoud, moest uit oogpunt van veiligheid voor het monument zowel als van de omgeving, in het voorjaar van 2010 gestopt worden met het draaien en malen met de molen. Er werd een restauratieplan opgesteld en toen begin juni 2015 de financiering om tot algehele restauratie te komen, rond was, werd op 24 augustus 2015 met de restauratie begonnen.

De molen is op 3 juni 2016 weer in gebruik genomen. Maar omdat ook deze molen is geconfronteerd met het probleem van de deelbare roeden, is deze molen begin 2017 stil gezet.

Technische informatie

Type	: 8-kante stellingmolen
Functie	: korenmolen
Inrichting	: 2 koppel maalstenen en mengketel
Vlucht	: 21,10 m
Wiekstelsel	: Oud-Hollands
Binnenroede	: 21,10 m., staal gelast, fabr. Bremer te Adorp, nummer 166, bouwjaar 1969
Buitenroede	: 21,10 m., staal gelast, fabr. Bremer te Adorp, nummer 167, bouwjaar 1969

As	: gietijzer, fabr. F.J. Penn & Comp. te Dordrecht, nummer 40, bouwjaar 1852, lengte 4,00 meter. Dit is een tweedehands exemplaar afkomstig van de in 1881 gesloopte Kleine Molen, een voormalige wipwatermolen van de nabijgelegen polder het Oudeland van Strijen
Vang	: losse Vlaamse blokvang uit 4 stukken, wipstok
Bovenwiel of aswiel	: 63 kammen, steek 11 cm
Overige molen- of aandrijfwielen	: Bovenschijfloop: 31 staven, Spoorwiel : 65 kammen, steek 9 cm, Steenrondsels: 25 en 23 staven
Overbrengingsverhoudingen	: 1 : 5,28 en 1 : 5,74
Belt- of stellinghoogte	: 4,20 m.
Overige werktuigen	: Windaangedreven: zeskantbuil, hangend aan stellingzolder. Op de begane grond een antieke petroleummotor (bouwjaar 1924) die een boerenmaalstoel met maalsteen-tjes van 0,8 diameter en een haverpletter aandrijft
Kruiwerk	: 32 houten rollen, kruihaspel
Biotoop	: matig
Rijksmonumentnummer	: 26541
GPS	: RD-coördinaten X = 97,448 Y = 421,810 GPS-coördinaten 51°46,92'N 4°33,19'E
Specificaties	: 2 koppels 16-er kunstmaalstenen, elk met reguleur mengketel: houten ketel met windaandrijving luiwerk: slepluiwerk
Algemene informatie	
Ten Bruggencatennummer (TBC nr.)	: 01980
Naam	: De Hoop
Plaats	: Maasdam
Adres	: Gatsedijk 4a, 3299 LB Maasdam
Gemeente	: Binnenmaas
Provincie	: Zuid-Holland
Molencategorie	: windmolen
Type	: 8-kante stellingmolen
Functie	: korenmolen
Inrichting	: 2 koppel maalstenen en mengketel
Maalvaardig	: De molen is uit veiligheidsoverwegingen kaal gezet. De restauratie is in voorbereiding
Bouwjaar	: 1822
Eigenaar	: Stichting Molens Binnenmaas
Molenaar	: V.B. van Dinter, tel. 06 – 51801412
Openingstijden	: Iedere zaterdag van 09.00 – 17.00 uur en voorts op afspraak met de molenaar.

De Oostmolen te Mijnsheerenland/Blaaksedijk

Geschiedenis

De Oostmolen is de laatst overgebleven wipmolen in de Hoeksche Waard en dateert uit 1616. Tot 1929 werd de polder Moerkerken (circa 1.325 ha., opvoerhoogte 1,55 m.) tevens bemalen door twee andere molens. Een daarvan, de Westmolen die uit 1740 dateerde, is in 1928 afgebrand. De Oostmolen en de Westmolen stonden in Mijnsheerenland. De andere molen die indirect de polder Moerkerken bemaalde, was de poldermolen Het Oudeland van Maasdam en Puttershoek. Een polder die in verbinding stond met de polder Het Oude Land van Maasdam en Puttershoek. De functie van deze molen werd in 1925 overgenomen door een elektrisch gemaal. In 1959 werd de molen gesloopt.

De Oostmolen werd in 1948 buiten bedrijf gesteld en heeft voor het laatst dienst gedaan tijdens de watersnoodramp van 1 februari 1953. Daarna volgde verval van de molen. In de jaren 1969 en 1970 is de molen voor het laatst gerestaureerd. De Oostmolen doet ook nog altijd dienst als reservegemaal.

In 1962 kocht de gemeente Mijnsheerenland de Oostmolen, die in 1984 na de herindeling eigendom werd van de gemeente Binnenmaas. Vanaf 1992 is de wipmolen in eigendom en beheer bij de Stichting Molens Binnenmaas.

Als bijzonderheid voor deze molen geldt dat beide zetels zijn voorzien van ijzeren onderringen met ijzeren neuten. Ook zijn er in de molen vele data gekerfd, waarvan het jaartal 1731 de oudste

is. Archiefstukken verwijzen echter naar het bouwjaar 1616. Bouwvorm en bouwwijze bevestigen deze tijdsvorm. In de molen is een authentieke molenaarswoning compleet met bedsteden aanwezig uit circa 1850, die is ingericht volgens de leefstijl van rond het jaar 1900.

Bij de restauratie, die in december 2010 van start is gegaan, is o.a. de fundering en de watergang hersteld. De molen inclusief de oorspronkelijke in pandige molenaarswoning is volledig gedemonteerd. De onderdelen zijn in de restauratiewerkplaats van Vaags Molenwerken VOF te Aalten gerestaureerd, waarna ze onderdeel voor onderdeel op de locatie in Mijnsheerenland weer zijn opgebouwd. Een unieke restauratiemethode die in deze omvang niet eerder in Nederland is toegepast. In oktober 2012 is de molen draai- en maalvaardig opgeleverd. De officiële ingebruikname vond 1 juni 2013 plaats.

Technische informatie

Type	: wipmolen		
Vlucht	: 27,20 m		
Wiekstelsel	: Oud-Hollands		
Binnenroede	: 27,20 m., staal gelast, Vaags, nummer 0256, bouwjaar 2012		
Buitenroede	: 27,20 m., staal gelast, Vaags, nummer 0257, bouwjaar 2012		
As	: gietijzer, fabr. F.J. Penn & Comp. te Dordrecht, nummer 8, bouwjaar 1849, lengte 4,46 meter		
Vang	: vaste Vlaamse blokvang met 5 stukken, wipstok		
Bovenwiel of aswiel	: 67 kammen, steek 13 cm		
Overige molen- of aandrijfwielen	: bovenschijfloop: 29 staven, onderschijfloop: 19 staven,		
Onderwiel	: 79 kammen, steek 17 cm.		
Kruiswerk	: zetelkruiswerk met gietijzeren neuten, kruisrad		
Biotoop	: redelijk		
Rijksmonumentnummer	: 30151		
GPS	: RD-coördinaten	X = 95,782	Y = 424,127
	GPS-coördinaten	51°48, 16'N	4°31,72'E

Specificaties	: uitwending ijzeren scheprad, diameter 6,40 m., breedte 0,60 m. gietijzeren wateras; fabr. F.J. Penn & Comp. te Dordrecht, bouwjaar 1858, gietijzeren sintelstuk.
<i>Algemene informatie</i>	
Ten Bruggencatenummer (TBC nr.)	: 01982
Naam	: De Oostmolen
Plaats	: Mijnsheerenland/Blaaksedijk
Adres	: Provincialeweg 9, 3271 LW Mijnsheerenland/Blaaksedijk
Gemeente	: Binnenmaas
Provincie	: Zuid-Holland
Molencategorie	: windmolen
Type	: wipmolen
Maalvaardig	: maalt op vrijwillige basis
Bouwjaar	: 1616
Eigenaar	: Stichting Molens Binnenmaas
Molenaar	: F. de Rooij, tel. 010 – 4953351, 06 – 20559503
Nevenmolenaars	: J. Bruins, J. Engelen, A.C. de Gruijter en K. Kleijwegt
Sleutelhouder	: P. Bervoets, tel. 078 - 6761720
Openingstijden	: woensdag en zaterdag van 10.00 – 16.00 uur, als de molen in bedrijf is en op afspraak.

Korenmolen De Lelie te Puttershoek

Geschiedenis

De korenmolen De Lelie werd in 1836 gebouwd in opdracht van Cornelis van Holst. De ter plaatse staande wipkorenmolen werd toen gesloopt. Uitzonderlijk is dat deze in 1829 aangekochte wipmolen door Cornelis van Holst al in 1836 werd vervangen door een stenen molen die geheel uit nieuwe materialen werd opgebouwd. Het gezin woonde in het molenaarshuis. In 1841 werd de molen verkocht aan Hendrik van der Koogh uit Dordrecht. Jacob Sonneveld was van 1838 tot 1850 de huurder-molenaar.

Vervolgens werd Kornelis Labrijn eigenaar, die na ruim vijf jaar de molen aan Teunis Verbaas verkocht. Op één van de ribben op de gietijzeren bovenas uit 1865 is de naam T. VERBAAS gegoten. In 1877 nam zijn oudste zoon Pieter de molen over, maar vier jaar later ging hij failliet. De inventaris van het molenbedrijf omvatte toen paard en wagen, tuig en dekkleed, de dijk om te weiden, een heining en vier zeilen. Ook een molenhaak, 25 bilhamers (= werktuigen waarvan de molenaar zich bedient bij het scherpen van de groeven op de maalvlakte van molenstenen), een slijpsteen, een takel met stropketting voor het lichten van de looper behoorden bij de inboedel, evenals een handboom, wiggen, waaghout, vier lampen, een oliekan, schalen en een evenaar met 83 kg gewicht.

Koper Kornelis de Regt uit Colijnsplaat was er slechts drie jaar korenmolenaar en van 1884 tot 1897 was dat Dirk Aart Berkhouwer uit Nieuwerkerk aan den IJssel. Vanaf 1900 voerde eigenaar Gerrit Korporaal ingrijpende wijzigingen door. In de voormalige machinekamer, die in 1902 half in de molenberg was gebouwd, werd een stoomlocomobiel geplaatst. In 1915 ging Pieter Kalis bij zijn schoonvader op de molen werken. Vanaf 1931 ging Korporaal samenwerken met graanhandel Leeuwenburgh uit Mijnsheerenland. In het nabij gelegen pakhuis werd een hulpgraanmaalterij ingericht met een door een elektromotor aangedreven koppel stenen. Het is bekend dat het graan bestemd om brood voor de armen te bakken, werd gemalen op de molen in Puttershoek. In 1944 stierf Korporaal, nadat hij bekneeld raakte tussen een paardenwagen en een muur.

Tot 1945 werd er met drie koppels stenen gemalen: een blauwe steen voor het malen van tarwe voor de bakkers, een 16er kunstmaalsteen voor veevoerders en een breeksteen voor het breken van paardenbonen en later maïs. De toenmalige zes bakkers in Puttershoek namen wekelijks twee tot drie baaltjes van 50 kg af en ook de veevoeromzet was vrij groot. In 1948 kocht Leeuwenburgh de reeds in verval geraakte molen en deed deze in 1955 aan de gemeente Puttershoek over voor het symbolische bedrag van één gulden.

De gemeente Puttershoek liet de molen meteen daarna restaureren. De stenen romp werd in die tijd eerst wit geschilderd. Later is de gehele romp gezandstraald, waardoor de natuurlijke steenkleur is teruggekeerd. De molen is in 1987 opnieuw gerestaureerd en is sinds 1992 in eigendom en beheer bij de Stichting Molens Binnenmaas. Korenmolen De Lelie is wekelijks draaiende te zien. Men maalt ter demonstratie zo nu en dan wat veevoer.

Technische informatie

Type	: ronde stenen grondzeiler
Functie	: korenmolen
Inrichting	: 1 koppel maalstenen
Vlucht	: 24,00 m
Wiekstelsel	: Oud-Hollands
Binnenroede	: 24,00 m., ijzer gelast, fabr. Derckx te Beegden, nummer 545, bouwjaar 1987
Buitenroede	: 24,00 m., ijzer gelast, fabr. Derckx te Beegden, nummer 546, bouwjaar 1987

As	: gietijzer, fabr. F.J. Penn & Comp. te Dordrecht, nummer 297, bouwjaar 1865, lengte 4,70 meter.
Vang	: vaste Vlaamse blokvang met 4 stukken, wipstok
Bovenwiel of aswiel	: 70 kammen, steek 10,3 cm
Overige molen- of aandrijfwielen	: bovenschijfloop: 33 staven, spoorwiel : 120 kammen, steek 7,5 cm, steenrondsel: 37 staven
Overbrengingsverhoudingen	: 1 : 6,88
Kruiwerk	: Engels kruiwerk, gietijzeren onderrail, rest staal, kruitaspel
Biotoop	: redelijk
Rijksmonumentnummer	: 32246
GPS	: RD-coördinaten X = 98,992 Y = 424,094 GPS-coördinaten 51°48,16'N 4°34,51'E
Specificaties	: maalstenen: 1 koppel 16-er kunststenen luiwerk: sleepluiwerk

Algemene informatie

Ten Bruggencatenummer (TBC nr.)	: 01979
Naam	: korenmolen De Lelie
Plaats	: Puttershoek
Adres	: Molendijk 2, 3297 LC Puttershoek
Gemeente	: Binnenmaas
Provincie	: Zuid-Holland
Molencategorie	: windmolen
Type	: ronde stenen grondzeiler
Functie	: korenmolen
Maalvaardig	: maalt op vrijwillige basis. Opmerking: Voor het laatst gerestaureerd in 1987. De molen verkeert in een redelijke tot goede staat van onderhoud
Bouwjaar	: 1836
Eigenaar	: Stichting Molens Binnenmaas
Molenaar	: J.C. in 't Veld, tel. 06 – 57379439
Nevenmolenaars	: V.B. van Dinter en P. Lodder
Openingstijden	: zaterdag van 09.30 – 17.00 uur, als de molen in bedrijf is en op afspraak.

Korenmolen Windlust te Westmaas

Geschiedenis

Sinds mensenheugenis stond op de baard van de korenmolen Windlust in Westmaas het jaartal 1864 vermeld. De ingebeitelde tekst boven de toegangsdeur aan de noordzijde van de molen geeft echter het jaar 1853 aan als het bouwjaar. Tijdens de restauratie in 2008/2009 is er onderzoek gedaan naar het werkelijke jaar van de stichting van de molen. De uitkomst van dat onderzoek gaf onomstotelijk aan dat 1853 het bouwjaar was. Om die reden is in 2009 het jaartal 1853 op de baard van de molen aangebracht.

Omdat er anderhalve eeuw lang het jaartal 1864 op de baard van de molen stond, is het begrijpelijk dat daarover nogal wat vragen werden gesteld.

De verklaring hiervoor is als volgt. De molen werd, zoals de gevelsteen boven de toegangsdeur aangeeft, gebouwd in 1853. De eerste molenaar was Pieter de Koning. In 1857 werden Willem Cornelis Heijkoop, afkomstig uit Meteren (Gld.) en zijn vrouw Dirkje van der Jagt eigenaar van de molen. Het leven van Dirkje was een aaneenschakeling van menselijke drama. Toen zij in 1857 op ongeveer 30 jarige leeftijd met Heijkoop trouwde, was zij uit eerdere huwelijken al twee keer weduwe.

Na haar huwelijk met Heijkoop hield de narigheid niet op. Een van de twee dochters geboren uit haar huwelijk met Willem Cornelis Heijkoop overleed en tot overmaat van ramp overleed in de herfst van 1863 ook haar man Willem Cornelis Heijkoop. Dirkje was toen voor de derde keer weduwe. Begin 1864 besloot zij zelf het molenaarsbedrijf voort te zetten en was daarmee waarschijnlijk de eerste vrouwelijke molenaar in de Hoeksche Waard. Zij liet wat noodzakelijk onderhoudswerk aan de molen verrichten waaronder het schilderwerk. Haar besluit om als zelfstandig molenaar het bedrijf voort te zetten, wilde zij aan iedereen laten weten. Dat deed ze door op de baard van de molen het daar vermeldde jaartal 1853 te laten overschilderen in 1864, het jaar van een nieuw begin.

In 1868 verkocht Dirkje de molen aan de in de Hoeksche Waard bekende molenaarsfamilie Van der Sluis en vertrok naar Brielle. De familie Van der Sluis leverde tot 1939 de molenaars die de korenmolen Windlust draaiende hielden. In 1939 werd de molen verkocht aan de familie Leeuwenburgh, een geslacht van landbouwers en graanhandelaren.

Onderin de molen staat als herinnering aan vervlogen tijden een maalkoppel dat wordt aangedreven door een elektromotor.

In 1961 verkocht de eigenaar, de heer C. Leeuwenburgh, de molen aan de gemeente Westmaas, die de molen in de jaren 1962/1963 liet restaureren. Na de herindeling in 1984 kwam de nieuwe gemeente Binnenmaas in het bezit van de molen en in 1992 werd deze in eigendom en beheer overgedragen aan de Stichting Molens Binnenmaas. De molen is in 2008/2009 volledig gerestaureerd en is draai- en maalvaardig. Er wordt weer regelmatig tarwe gemalen.

Technische informatie

Type	: ronde stenen stellingmolen
Functie	: korenmolen
Inrichting	: 1 koppel door de wind aangedreven blauwe maalstenen 1 koppel elektrisch aangedreven kunststenen 1 koppel kunststenen (demo)

Vlucht	: 20,70 m
Wiekstelsysteem	: Oud-Hollands
Binnenroede	: Fabricaat Straafhof, nummer 0231, bouwjaar 2008
Buitenroede	: Fabricaat Straathof, nummer 0232, bouwjaar 2008
As	: gietijzer, fabr. Penn & Bauduin te Dordrecht, nummer 343, bouwjaar 1870, lengte 4,00 meter.
Vang	: losse Vlaamse blokvang uit 4 stukken, wipstok
Bovenwiel of aswiel	: 57 kammen, steek 11 cm
Overige molen- of aandrijfwielen	: bovenschijfloep: 29 staven, spoorwiel : 66 kammen, steek 9,5 cm, steenschijf: 24 staven
Overbrengingsverhoudingen	: 1 : 5,41
Kruiwerk	: 28 houten rollen, kruihaspel
Biotoop	: matig
Rijksmonumentnummer	: 38858
GPS	: RD-coördinaten X = 91,814 Y = 422,611 GPS-coördinaten 51°47,31'N 4°28,28'E
Specificaties	: Maalstenen: 1 koppel 15-er blauwe stenen (operationeel) en 1 koppel 16-er kunststenen (demo) en 1 koppel kunststenen elektrisch aangedreven (operationeel)
Luiwerk	: sleepluiwerk
Algemene informatie	
Ten Bruggencatennummer (TBC nr.)	: 01986
Naam	: Windlust
Plaats	: Westmaas
Adres	: Van Koetsveldlaan 2d, 3273 AL Westmaas
Gemeente	: Binnenmaas
Provincie	: Zuid-Holland
Molencategorie	: windmolen
Type	: ronde stenen stellingmolen
Functie	: korenmolen
Inrichting	: 1 koppel maalstenen elektrisch aangedreven (operationeel) 1 koppel blauwe maalstenen (operationeel) 1 koppel kunststenen (demo)
Maalvaardig	: Maalt op vrijwillige basis, voor het laatst gerestaureerd in 2008/2009
Bouwjaar	: 1853
Eigenaar	: Stichting Molens Binnenmaas
Molenaar	: A.A.J. Mulder, tel. 0186 – 571898
Nevenmolenaar	: F.P.F. van Hoogstraten, W.A. van der Giesen
Sleutelhouder	: Vacant
Openingstijden	: zaterdag van 10.00 – 15.00 uur, als de molen in bedrijf is en op afspraak

Korenmolen De Goede Hoop te Mijnsheerenland

Geschiedenis

Reeds in 1455 bezat Mijnsheerenland een standaardmolen, staande aan de Blaaksedijk recht tegenover de Vrouwehuisjesweg. Op 27 juli 1649 sloot de toenmalige ambachtsheer, de heer Van Raesfelt, met Teunis Simonsz (Slooter), die molenaar was, een contract voor de bouw van een nieuwe korenmolen. De molenaar kreeg hierbij een perceel grond in erfpacht. Dat betrof een wipkorenmolen waarschijnlijk met een met riet gedekte kap en ondertoren. Omstreeks 1740, dus nog geen honderd jaar later, wordt de molen door Gijsberts Batenburg vervangen door de nu nog aanwezige stenen molen. Het huidige spoorwiel is waarschijnlijk nog uit de vroegere wipmolen afkomstig.

In 1753 verzochten Gijsbert Batenburg, korenmolenaar van Mijnsheerenland, Arij Rijshouwer, korenmolenaar van Goid-schalxoord, Cornelis de Bruijn, korenmolenaar van Puttershoek en Jacobus de Leeuw, korenmolenaar van 's-Gravendeel, aan de Staten van Holland en West-Friesland toestemming tot verhoging van het maalloon. Dat verzoek werd voor advies in handen gesteld van Schout en gerecht van Mijnsheerenland en Moerkerken. Deze waren tegen de verhoging, hetgeen niet zo verwonderlijk was.

Als inwoners van Mijnsheerenland zouden zij dat verhoogde maalloon moeten betalen. Vervolgens bleek ook dat op de molen van

Mijnsheerenland gemalen werd voor de inwoners van Westmaas, Heinenoord en St. Anthoniepolder. Schout en gerecht van Mijnsheerenland en Moerkerken waren van mening dat de molenaar van voldoende inkomsten verzekerd was, rekening houdend met de rijke aankleding van zijn gezin (zijn kinderen droegen kleding die van goud en zilver was voorzien) en de kosten van de bouw van de huidige molen.

De laatste molenaar was de heer P. Oosthoek, die de molen in 1958 aan de gemeente Mijnsheerenland heeft overgedaan, die kort daarna de molen liet restaureren. In 1984 is de molen overgegaan naar de gemeente Binnenmaas, die in 1992 de molen in eigendom en beheer overdroeg aan de Stichting Molens Binnenmaas. De molen heeft op dit moment zo'n slechte biotoop dat er niet gedraaid kan worden. Met de omwonenden en de betreffende overheden is overleg om te komen tot een verbetering van de biotoop en bereikbaarheid van de molen. In januari 2011 is het hekwerk van de roeden verwijderd, terwijl de molen zo goed mogelijk werd geconserveerd binnen de daarvoor door de overheid beschikbaar gestelde financiën. Omdat dankzij de medewerking van de omwonenden de molenbiotoop aanzienlijk is verbeterd, zijn eind 2016 plannen gemaakt om de molen weer draaivaardig te krijgen. In februari 2017 werden de oude roeden verwijderd en voor renovatie naar Vaags te Aalten gebracht. In november 2017 werd de molen van nieuwe roeden voorzien waarna ook nieuw hekwerk werd aangebracht.

Technische informatie

Type	: ronde stenen grondzeiler
Functie	: korenmolen
Inrichting	: 1 koppel maalstenen
Vlucht	: 22,80 m
Wiekstelsel	: Oud-Hollands
Binnenroede	: 22,80 m, nummer 1393, bouwjaar 1893
Buitenroede	: 22,80 m, nummer 1444, bouwjaar 1885
As	: staal, fabr. Firma Enthoven & Co, bouwjaar 184, lengte 3,15 meter
Vang	: losse Vlaamse blokvang uit 4 stukken, vangbalk met haak, Vangstok
Bovenwiel of aswiel	: bovenwiel 54 kammen, bovenschijf 24 staven, steek 13,5 cm spoorwiel 48 kammen, steenschijf 19 staven, steek 9,5 cm
Overbrengingsverhoudingen	: 1 : 5,68

Kruierwerk	: 30 deels houten, deels ijzeren rollen, kruirad
Biotoop	: slecht
Rijksmonumentnummer	: 30150

Algemene informatie

Ten Bruggencatenummer (TBC nr.)	: 01983
Naam	: De Goede Hoop
Plaats	: Mijnsheerenland
Adres	: Molenweg 17, 3271 AM Mijnsheerenland
Gemeente	: Binnenmaas
Provincie	: Zuid-Holland
Molencategorie	: windmolen
Maalvaardig	: de molen is niet maalvaardig en verkeert in een slechte staat van onderhoud
Bouwjaar	: 1749
Eigenaar	: Stichting Molens Binnenmaas
Molenaar	: W.A. van der Giesen, tel. 0186 - 571318
Beheerder	: J. J. van der Heiden, tel. 0186 – 573601
Buurman/sleutelhouder	: Mevr. M. Prins
Openingstijden	: De molen is niet toegankelijk. In uitzonderingsgevallen is bezoek op afspraak met de beheerder mogelijk.